

COMPLEXE STADSPROJECTEN

draaiboek

Naam website KCVS

PUBLICATIES

Oorspronkelijke naam document

Kaaiplan, straks flaneren we van noord naar zuid over de
Kaaien

Project

Scheldekaaien Antwerpen

wordt een open plein wat dan weer tal van mogelijkheden voor openluchtactiviteiten biedt. De centrale kaaien kunnen opnieuw opgeëist worden voor dagdagelijkse activiteiten waarvoor in de nauwe binnenstad nauwelijks ruimte beschikbaar is.

Sint-Andries en Zuid

leegte en vrijplaats

Op de kaaizone ter hoogte van Sint-Andries en 't Zuid wordt gekozen voor een grote, weidse leegte, een onbestemde open ruimte, die enigszins uit het zicht van de stad ligt,

door de integratie van de waterkering in een kronkelende dijk. Zo wordt het een plaats waar tegelijk alles en niets kan gebeuren en waar ook tijdelijke evenementen een plek kunnen krijgen. De huidige parkeerplaatsen verdwijnen ondergronds en dragen zo bij tot de open ruimte op de kaaien. Een gebouw

ter hoogte van de vroegere Zuidersluis kan een brandpunt worden in deze leegte, waar de ontwerpers contact met het water voorzien door een zacht aflopende helling. De waterkering krijgt hier de vorm van een zacht glooiende dijk bovenop het kaavlak, die groen is aan de stadszijde en uitgewerkt wordt in steen aan de kaazijde. Deze groene strook is tegelijk rand en overgang tussen stad en kaaien. De ontwerpers bekijken ook of en hoe het historische Sint-Michielsbolwerk op gepaste wijze kan geïntegreerd worden in de ondergrondse parking.

Nieuw Zuid

parkstrip en verbeterde relatie met het water, in afwachting van herontwikkeling

De voormalige rangeerruimte op deze kaaienstrook wordt op middellange termijn

wellicht een stadsuitbreiding, met een fix aan functies. De kaaistroom ter hoogte van Nieuw Zuid zou opgehoogd worden tot het niveau van de waterkering, waarbij doorzichten dwars op de Schelde ontstaan. Verder wordt er op dit stuk kaaien een groene parkstrip voorzien en kunnen er publieke voorzieningen worden ingepland. De nieuwe stadswijk komt op sommige plekken tot aan het water, maar het publieke karakter op de kaaien blijft ook hier steeds gewaarborgd.

Petroleum Zuid

watergebonden bedrijventerrein en groene corridor naar Hobokense polder

Op deze kaaizone primeren de bestaande en toekomstige economische activiteiten. De rede zal zich hier in de toekomst richten op binnenscheepvaart. De huidige petroleumcluster zal op termijn plaats maken voor een hoogwaardige bedrijvenzone, met SWDC (Stadsregionaal Watergebonden

Distributiecentrum). In deze kaaistrip wordt ook een nieuw voetbalstadion ingepland. Om de continuïteit van noord naar zuid te garanderen wordt een groene corridor met fietspad voorzien tussen Nieuw Zuid park en de Hobokense Polder.

Het Kaaienplan

3-voudige aanleiding

De heraanleg van de Scheldekaaien heeft tot doel om de band tussen de stad en de Schelde te herstellen en vindt zijn oorsprong in een 3-voudige aanleiding:

1. Veiligheid: de stad beschermen tegen toekomstige overstromingen. Om dit te vermijden moet de waterkering verhoogd worden (tot 2m25 boven de blauwe steen).
2. Stabilisatie en renovatie van de historische kaaimuur
3. Kwalitatieve invulling van de openbare ruimte

De ambitie van het Scheldekaaienproject is om de waterkering optimaal te integreren in een kwalitatieve publieke ruimte zonder een barrière te creëren tussen stad en Schelde en waarbij de veiligheid wordt gegarandeerd.

Communicatie- en participatietraject

Het Kaaienplan weerspiegelt niet alleen de toekomstvisie van het internationaal ontwerpteam, het stadsbestuur en W&Z, maar ook die van de doorsnee Antwerpenaar. Via een uitgebreid participatietraject konden betrokken stadsbewoners, experts en middenveldorganisaties hun suggesties en dromen voor de kaaien meegeven aan de ontwerpers. De belangrijkste inspraakmomenten vonden vorig jaar plaats tijdens de tafelgesprekken **De Kaaien op tafel**, het driedaags symposium **Dagen van de Kaaien** en de internetenquête **Droom Je Kaai**. Alle opmerkingen, reacties en suggesties werden meegegeven met de ontwerpers, die er rekening mee gehouden hebben bij de opmaak van het Kaaienplan.

Een ontwerp voor de kaaien

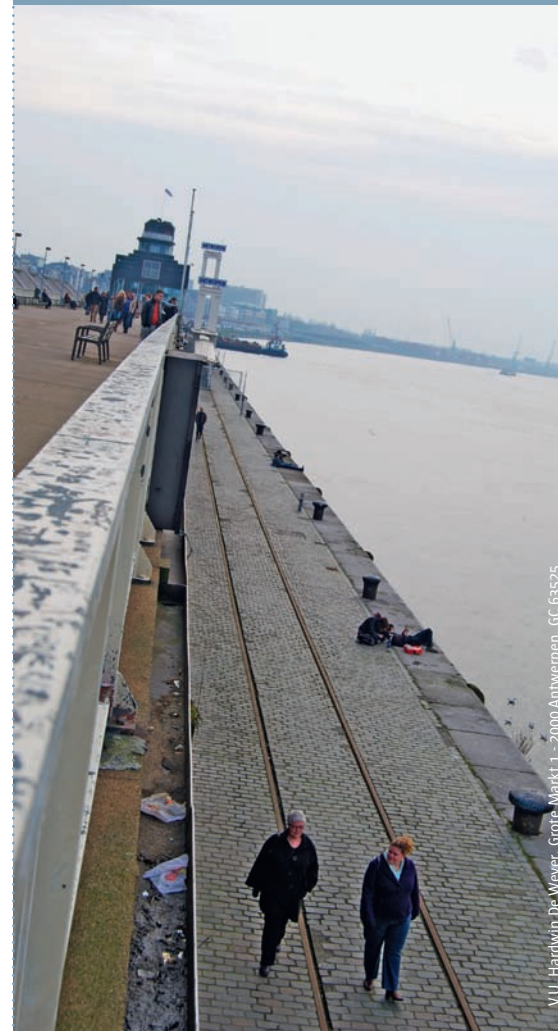
Het Kaaienplan spreekt zich uit over het toekomstige gebruik van de kaaien en bevat krijtlijnen om de ruimtelijke samenhang van de kaaien te garanderen. Het is de vertaling van een lange termijn ruimtelijke ambitie, flexibel en dynamisch, die rekening houdt met mogelijke toekomstige invullingen. Het is een globale visie voor de Scheldekaaien dat het kader moet vormen voor de uitwerking van de verschillende deelprojecten.

Scheldekaaien bevinden zich langs de rechteroever van de Schelde. In het zuiden worden ze begrensd door de Hobokense Polder en in het noorden door de Royersluis.

Ontwerpteam/Architect: Het Portugese landschapsbureau Proap tekende het masterplan uit, samen met WIT Architecten (België), Idroesse (Italië) en D-recta (Italië).

Partners: Stad Antwerpen, Waterwegen en Zeekanaal NV en AG Stadsplanning Antwerpen

Timing: De werken op het terrein starten ten vroegste in 2012.

V.U. Hardwin De Wever, Grote Markt 1 - 2000 Antwerpen, GC 63525

't Stad is van iedereen.

De Kaaien worden weer van ons. Het Kaaienplan

Straks flaneren we van noord naar zuid over de Kaaien.

Droogdokeneiland

grootstedelijk park en uitwaaioplek

Droogdokeneiland wordt zowel bepaald door haar unieke ligging in de Scheldebocht (prachtig zicht op de hele kaailine) als door

het maritieme karakter van de omringende omgeving. Met aan de ene kant de natuurlijke oever die uitloopt in de Schelde en aan de andere kant de aanwezigheid van de droogdokken, biedt deze plek de ideale voorwaarden voor een grootstedelijk park. Zo sluit deze plek ook aan op de groene ruimte rond het Noordkasteel. Droogdokkenpark heeft alles in zich om de uitwaai- en vertoeplek van Antwerpen aan het water te worden. Bovendien kan er ook ruimte zijn voor een bijzonder programma.

Rijnkaai

bescheiden nieuw waterfront voor het vernieuwde havenkwartier Eilandje

Gelegen tussen Kattendijksluis en Bonapartesluis, kan Rijnkaai bijdragen aan de ontwikkeling van het Eilandje tot nieuw havenkwartier. Hier voorziet het Kaaienplan nieuwe bebouwing, op de kaaiavakke, beperkt in bouwhoogte, met een publieke doorsteek naar het water.

Het resterende kaaiavak en de prachtige historische kranen worden gerestaureerd om de eigenheid van deze kaaizone te bewaren.

Bonapartedok en Loodswezen

intieme getijdentuin en opstapplaats voor watertransport

De kaaistroom ter hoogte van het Bonapartedok en het Loodswezen vormt een scharnierpunt tussen de centrale kaaizone en de dokken van het Eilandje. Het Bonapartedok, overschaduwd door het imposante nieuwe MAS, doorbreekt hier de continuïteit van de 100 meter brede kaaistroom. Daardoor worden Loodswezen en omgeving losgesneden van de stad en vormen zo een unieke plek op de kaaien met een

bijzondere band met de rivier. Hier denken de ontwerpers aan een intieme getijdentuin. Bovendien zou de voormalige Bonapartesluis ook een uitgelezen opstapplaats kunnen zijn voor watertransport en wordt er voor het Loodswezen uitgekeken naar een interessante herbestemming.

Schipperskwartier en Centrum

doorwaadbare stedelijke infrastructuur

De centrale kaaizone tussen Sint-Pietersvliet en Sint-Jansvliet kan beschouwd worden als een grote stedelijke uitloopzone voor de drukke historische binnenstad. Hier zijn zowel grootschalige en kleinschalige stadsactiviteiten mogelijk. Op de kaaizone ter hoogte van het centrum blijven de prachtige, historische hangars bewaard en kunnen er, dankzij een mobiele waterkering vlakbij de blauwe steen, diverse permanente, overdekte activiteiten plaatsvinden (bijvoorbeeld een markt, beurs, enz.). De kaaizone in het verlengde van het Schipperskwartier

STAD ANTWERPEN

In samenwerking met
AG Stadsplanning Antwerpen

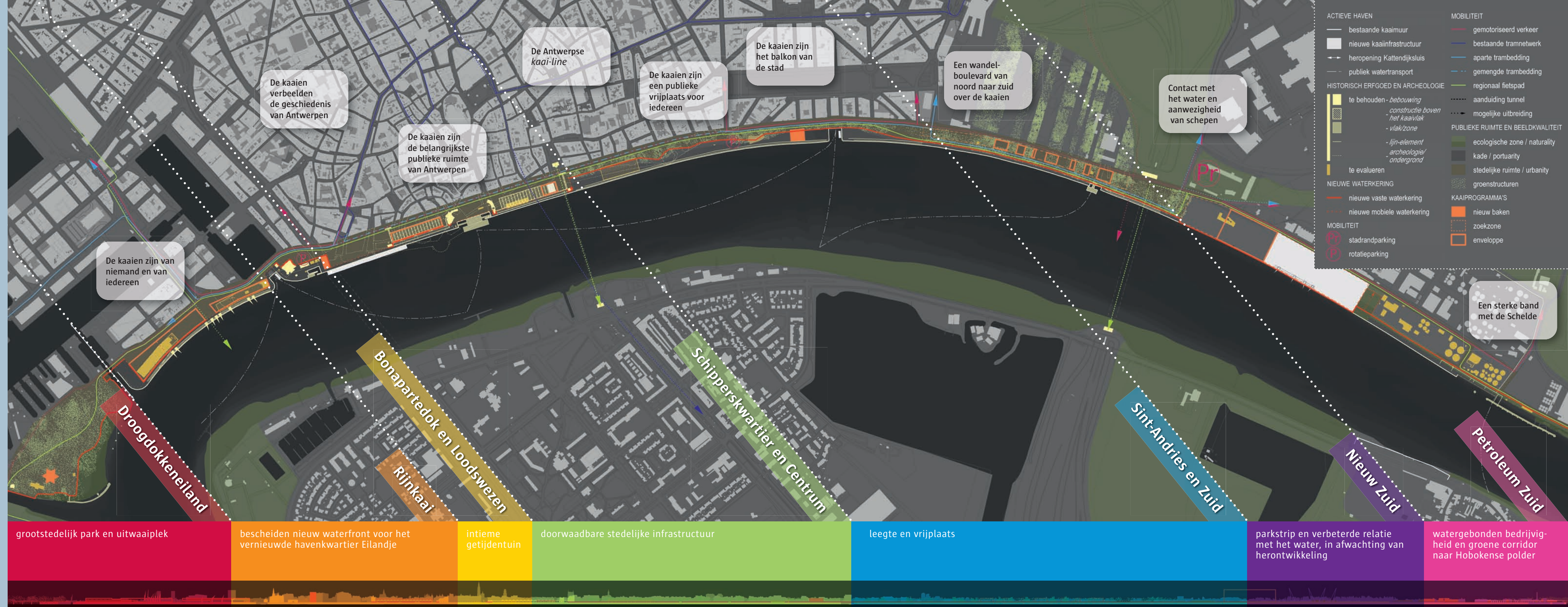
www.onzekaaien.be
03 22 11 333

Krijtlijnen in het Kaaienplan

Het ontwerpteam heeft het Kaaienplan opgebouwd volgens 6 krijtlijnen:

- 1. Actieve haven:** de kaaien zijn een poort op de wereld. De aanwezigheid van schepen en het contact met het water zijn belangrijk.
- 2. Historisch erfgoed en archeologie:** de rede als levend monument. De kaaien zijn een spiegel voor de Antwerpse geschiedenis. Appreciatie en integratie van historische elementen in het nieuwe ontwerp.
- 3. Nieuwe waterkering:** de kaaien onderhandelen wat droge stedelijke ruimte wordt en wat potentieel nat blijft. Veiligheid tegen overstromingen, zonder een barrière te creëren en met aandacht voor de publieke ruimte.
- 4. Mobiliteit:** de kaaiweg als collector voor lokaal verkeer. Stadsrandparkings en rotatieparkings verbonden met het tramnetwerk. Een ononderbroken wandel- en fietsboulevard op de kaaien van noord naar zuid.
- 5. Publieke ruimte en beeldkwaliteit:** de kaaien zijn een publieke vrijplaats voor iedereen. Zij vormen een bijzondere overgang tussen stad en stroom.
- 6. Kaaiprogramma's:** De Antwerpse *kaai-line*. Flexibele invulling van de kaairuimte met activiteiten van allerlei aard en omvang, maar ook toevoeging van nieuwe bakens en stadsuitbreidingen op de kade.

De kaaien verbeelden de geschiedenis van Antwerpen

De Antwerpse kaai-line

De kaaien zijn een publieke vrijplaats voor iedereen

De kaaien zijn het balkon van de stad

Een wandelboulevard van noord naar zuid over de kaaien

Contact met het water en aanwezigheid van schepen

De kaaien zijn de belangrijkste publieke ruimte van Antwerpen

De kaaien zijn van niemand en van iedereen

Een sterke band met de Schelde

Droogdokeneiland

Bonapartedok en Loodswezen

Rijnkai

Schipperskwartier en Centrum

Sint-Andries en Zuid

Nieuw Zuid

Petroleum Zuid

grootstedelijk park en uitwaaipele

bescheiden nieuw waterfront voor het vernieuwde havenkwartier Eilandje

intieme getjidentuin

doorwaardbare stedelijke infrastructuur

leegte en vrijplaats

parkstrip en verbeterde relatie met het water, in afwachting van herontwikkeling

watergebonden bedrijvigheid en groene corridor naar Hobokense polder

ACTIEVE HAVEN	MOBILITEIT
— bestaande kaaimuur	— gemotoriseerd verkeer
■ nieuwe kaaiinfrastructuur	— bestaande tramnetwerk
→ heropening Kattendijksluis	— aparte trambedding
— publiek watertransport	— gemengde trambedding
HISTORISCH ERFGOED EN ARCHEOLOGIE	
■ te behouden - bebouwing	— regionaal fietspad
■ constructie boven het kaavlak	— aanduiding tunnel
■ vlak/zone	— mogelijke uitbreiding
— lijn-element archeologie/ondergrond	PUBLIEKE RUIMTE EN BEELDKWALITEIT
■ te evalueren	— ecologische zone / naturality
NIEUWE WATERKERING	
— nieuwe vaste waterkering	— kade / portuarity
— nieuwe mobiele waterkering	— stedelijke ruimte / urbanity
MOBILITEIT	
Pr stadrandparking	— groenstructuren
P rotatieparking	KAAIPROGRAMMA'S
	■ nieuw bakens
	■ zoekzone
	■ enveloppe